

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE ZA SLOVENSKO PRIMORJE

Leto I. - Štev. 8

TRST, torek 22. maja 1945

Cena 1.— liro

Veličasten sprejem divizije Garibaldi „Natisone“

Pod Titovo zastavo preko borb do zmage

Prisrčne manifestacije na tržaških ulicah. Ganljivi prizori srečanja otrok in žena z očeti, sinovi in možmi - Titovimi Garibaldinci

TRST, 20. maja

Lepo nedeljsko dopoldne je in Trst je poln pričakovanja. Že v soboto so Tržačani izvedeli, da pridejo v Trst Garibaldinci, da pridejo njihovi najboljši sinovi iz zmagovite divizije «Garibaldi-Natisone» iz brigad «Trieste» in «Fontanot», najboljši sinovi-borci Titove armade. Stari borci so med njimi, v dolgoletnih borbah prekaljeni antifašisti. Kdo se ne spominja udarnikov iz «Tržaške» brigade, ki so rano ob rami z bratskimi slovenskimi Titovimi brigadami rušili v prah fašistično nasilje in ustvarjali svojemu narodu za ceno skupno prelite krvi lepšo bodočnost.

Divizija «Natisone», katere jedro se nastalo že septembra 1943., je v nešteti borbah na skrajnih mejah nove Jugoslavije, v Brdih, Benečiji in Režiji, pri Vidmu in Čedadu skupaj s slovenskimi borci ustvarjala novo bratstvo, zapečaten s krvjo

italijanskih in slovenskih borcev, ki so padli za isto stvar, za resnično svobodo in pravico svojega naroda. Po vsej Primorski zemlji, pred Trstom, Gorico in Vidmom, ob Soči in pri Čedadu nam kličejo grobovi vseh padlih Titovih junakov, Italijanov-Garibaldincev in Slovencev, da ne sme biti zastoj njihova kri. S krvjo bomo branili, kar smo si s krvjo priborili.

Danes prihajajo junaki Italijani - Garibaldinci v Trst. Tisti najdragocenejši cvet italijanskega naroda, tisti most, preko katerega smo ustvarili najtesnejšo vez med nami in italijanskim narodom. Borili smo se pod znamenjem Titovim praporom zato, da bomo živeli vsi — Itajani in Slovenci, ki jih je zgodovina usoda povezala v skupno življenje z jugoslovanskimi narodi na ozemlju Primorske, Istre in Trsta, novo življenje v Titovi Jugoslaviji, ki bo dežela dela, miru in sreče.

Sprejem v Trstu

Nepozabno bo ostalo v srcih Tržačanov današnje nedeljsko jutro. Tržaške ulice in ceste ter trgi so kakor en sam pozdrav svojim borcem. Po zidovih jih pozdravljajo dobrodošlice, skozi okna vzhajajo zastave. Trst pozdravlja svoje junake, ki so največ žrtvovali zato, da bo njih življenje sedaj v Titovi Jugoslaviji srečnejše in pravičnejše. Se so tukaj fašisti, preoblečeni v lažidemokratske plašče, ki hinavsko lajajo v svet ostudne laži o Trstu. Toda danes je vojna za pravico in resnico z orožjem takorekoč končana in če se še kje skušata laž in krivica postaviti na noge, bosta pokončana brez usmiljenja. Tako misli tudi vse pošteno tržaško ljudstvo. To je ponovno dokazalo danes, ko je sprejelo v Trstu svoje Garibaldince.

Ze zgodaj zjutraj so odšli italijanski tovariši iz Opčin. Vso pot so prihajale na ulice skupine mladenk z zastavami in cveticami, da slovesno pričakajo svoje borce. Živo vzhajajo zastave z rdečo zvezdo po tržaških ulicah in iz mladih grldoni udarna partizanska pesem, tista pesem, ki je italijanskim tovarišem v najtežjih trenutkih neusmiljenega boja dajala moči in nove energije, tista pesem, s katero smo šli skupno v juriše nad vso izdajalsko sodogo. Živo vzklikajo mladenke v belih bluzah in modrih krilih in lica jim gore v žarkem tržaškem soncu. Ulice so polne in Tržačane prevzema nehoče razpoloženje mladine, ki hiti z zastavami posredni ceste. Velike zastave vzhajajo z drogov na trgu «Unità», italijanska in jugoslovanska z rdečo zvezdo in zastava svobodnega mesta Trsta.

Tanki, tanki, kamijoni, topovi

Siroka cesta ob morju je vsa natripana z ljudmi. Nekje se že sliši godba. Množica valovi, vsakdo hoče čimprej videti svoje junake. Toda igranje godbe zamre v gromkem bučanju.

Kaj je to? Tanki, partizanski tanki z rdečo zvezdo, s topovi, mitraljezi, drsijo po gladki tržaški asfaltirani cesti. Vrli Titovi tankisti jih varno vodijo skozi ozek prehod med tisočglavo množico. Cvetje zasipava partizanske oklopnjake. Dekleta-Garibaldinke smehljaje pozdravljajo s tankov Tržačane. Srečne so pogum-

ne tovarišice, iz obrazov se jim bere, da takih trenutkov še niso doživeli. Zdi se kot, da so pozabljeni vsi tisti težki dnevi krvavih borb, mraza in pomanjkanja. Sedaj je svoboda in zmaga v Trstu. Mogočno grmijo tanki in kamijoni s topovi mimo častne tribune.

Slavnostna tribuna

Na trgu Unità prav pri morju, je postavljena okrajna tribuna. Na njej vidimo predstavnike vo-

Hej brigade...

In zopet se zasliši godba — Strumna partizanska koračnica. Četa Garibaldincev-kolesarjev vozi tik za njo. Na čelu divizije «Natisone» pridirjajo najprej štirje iskri konjeniki, nato pa na ponosnih belih konjih komandant divizije «Natisone» tov. Fantini Mario-Sasso in komisar tov. Padovan Giovanni-Vanni. Stara borca proti fašizmu, vsa v cvetju in radostnem in ponosnem razpoloženju ob neprestanem burnem pozdravljanju množice, ki je stala ob ulici, sta srečna.

Godba igra venček partizanskih koračnic. Mimo korakajo brigade divizije Garibaldi-Natisone. Rdeče garibaldinske rute frfotajo v lah-nem vetru, krepko udarja partizanski korak po mestnem tlaku. Ponosno nosijo mitraljezi svoje šarce in brene, težke brede in bace, ki so še pred kratkim peli fašistom smrtno pesem. In zopet nove čete in bataljoni, zopet cvetje po zraku in tisoči vzklikov: «Tito, Tito...» Potni so obrabi borcev, ki nosijo težko orožje, tisto čudovito orožje s katerim so partizani razbili toliko sovražnih bunkerjev, likvidirali toliko fašističnih postojank in s katerimi so italijanski Garibaldinci in slovenski partizani ustvarili tisto novo, trdno bratstvo med našima narodoma. Za dolgo vrsto garibaldinskih bataljonov se pojavi zopet trojka z italijansko, jugoslovansko in tržaško zastavo, ki so jih nosili tovariši in tovarišice, potem pa je zopet strumno korakala vojska tržaške brigade s hkrabrim komandantom Richardom na čelu. Mlada mati je prodrla kordon in posadila dveletnega otroka na tla, da je morda prvič objel svojega očeta, ki se že dve leti bovi v brigadi. Spet druge se je iz

Marsal Tito govoril v Zagrebu

Objava narodne vlade federalne Hrvatske

ZAGREB, 21. maja 1945

Iz Predsedstva Narodne Vlade federalne Hrvatske: Danes je prisel v mesto Zagreb predsednik zvezne vlade federativne demokratične Jugoslavije, maršal Jugoslavije Josip Broz-Tito.

Komanda Mesta Zagreb je podaljšala policijsko uro do 24 ure zaradi manifestacij na čast maršalu Titu. Meščani mesta Zagreba!

V najradostnejšem trenutku, ki ga doživljamo mi meščani Zagreba, v trenutku, ko je prisel v našo sredo največji sin našega naroda, naš ljubljeni maršal Tito, dajmo viden izraz svoji radosti. Naj naše ulice in hiše dobijo svečano lice. Okrasimo svoje hiše s cvetjem in zastavami. Naj zavzhajajo iz naših hiš narodne in jugoslovanske zastave z peterokrako rdečo zvezdo. Pod zastavami in transparenti, pa se ob 17.30 zberimo vsi na Jelatičevem trgu, da skupaj manifestiramo svojo radost in udanost ljubljenu voditelju, predsedniku vlade demokratične federativne Jugoslavije in narodnemu heroju, maršalu Titu.

Naj živi veliki voditelj vseh narodov Jugoslavije, maršal Tito!

Akcijski odbor Enotne narodno osvobodilne fronte mesta Zagreba

jaških in civilnih oblastih. Z nasme-hom na obrazu pozdravlja tržaške junake divizije «Natisone» namestnik komandanta mesta, stari tržaški borec tov. major Jachsetich-Adriano, zastopnik IV. Armade polkovnik Biočić Ante, predsednik PNOO tov. France Bevk, zastopnik OF tov. dr. Regent in številni italijanski in slovenski istovniki.

Topovi, letale z rdečo zvezdo

Ljudstvo se še ni oddahnilo od neprestanega vzklikanja, ko so spet zagrmeli motorji. Kolona motoriziranega topništva prihaja. Novi kamjoni in novi švabski topovi so plen, ki so ga hrabri Garibaldinci iztrgali iz rok premaganih nemških fašistov. Danes se bleste na njih rdeče zvezde, zastave in cvetlice, danes prihajajo kot osvoboditelji.

Tanki so iz druge strani spet privozili na trg. Pred mestno palačo so se postavili. Za njimi se postrojajo brigade in vse naokoli tržaško ljudstvo z zastavami. Majhna deklica stoji na oklepu partizanskega tanka in njene drobne ročice pozdravljajo. Od zadaj za njimi pa se rasprostira modra gladina na lahno vzvalovanega Jadrana, posuta z belimi jadr ribiških čolnov. Nenadoma so tik nad trgov, kakor blisk šinila tri letala, nato še tri in še tri. Partizanski lovci z rdečo zvezdo. Nekje nad morjem

so zaokrožili in se bliskovito spustili nad trg. Nepopisno vzklikanje in ploskanje je odmevalo po trgu. Kaj takega Trst še ni videl — partizanski avijoni, naši tanki in topovi, in ravne vrste Garibaldincev-Tržačanov — hrabrih soborcev slovenskih bratov za skupno srečo.

Tržačani doživljajo nepozabne

major Jachsetich Adriano

Po zmagi - na delo

Garibaldinci! Tržaški meščani!

Danes lahko ugotovimo, kako tesno so vezi med borci in narodom. Danes lahko vidimo, da so borci-prstovoljci osvobodilne borbe del naroda, tisti del naroda, ki je našel slavno pot oborožene borbe z zavestjo, da uživa podporo ostalega dela mesta, ki je vedno pripravljeno nuditi jim vse pomoč, podpreti jih, hraniti jih in ki je v zadnjem zadajalo vedno udarce okupatorjevemu vojnemu stroju Brez te povezanosti, katere ni bila vedno vidna, bil pa smo trdno prepričani da obstoja, zmaga ne bi bila mogoča.

Mi smo v naši deželi v trenutku ko je bila naša dolžnost, da zapodimo Nemce, ki nam niso dovolili da uživamo sadove našega dela, ki smo ga imeli skupno z vsem italijanskim narodom pri padcu fašizma in pri ustavitvi sovražnosti, našli že dobro razvito partizansko organizacijo, ki se je že takrat razvijala v regularno vojsko z dobro pripravljenimi kadri, s trdnimi osnovami, močno oboroženo in z visoko politično zavednostjo. Zato je bila naša naloga nekoliko olajšana.

In vendar je zgodovina teh 21 mesecev borbe italijanskih partizanov na Krasu, v Julijskih alpah in v Karniji epopeja ki ne vsebuje samo junaških dejanj v borbi, ampak tudi junaštva v odporu napram mrazu, lakoti in drugim težavam. Zgodovina teh 21 mesecev je sestavljena iz zmag in porazov, vendar pa se je morala zaključiti samo z izgonom nasilnika in z osvoboditvijo naših krajev. Ničče naj ne misli, da nismo tudi mi prejeli udarce, toda to ni važno, glavno je, da nas sovražnik s temi udarci ni mogel nikdar uničiti, da smo vsakokrat vstali za njegovim hrbtom močnejši kot prej, da so nam mesta in dežela še naprej pošiljali nove ljudi, ki naj bi nadomeščali naše slavne borce.

trenotke. Kje so sedaj skriti fašistični čurki? Nikjer jih ni, bojijo se sonca, še bolj pa poštenega svobodoljubnega italijanskega ljudstva.

Cim se je pomirila vsa pisana množica po obširnem trgu, je stopil na balkon v mestni palači pred mikrofonom namestnik komandanta mesta Trst tov.

Med tem so v mestu in v dolini skupine GAP Grupe patriočne akcije) čistile deželo republikanskih fašistov, nemških ovaduhov in pripravljale tu pa tam tudi Nemcem kakšno neprijetno šalo. Z druge strani pa so delavci v tovarnah sabotirali produkcijo in mobilizirali vedno večje množice na terenu za zaščito svojih pogojev obstoja proti terorju SS za obrambo industrijskega bogastva mesta. Okoliški kmetje so skrivali pridelke svoje-ga truda pred revkizicijami, zato, da bi jih ne uživali tuji gospodovalci in so skušali pošiljati čimveč hrane, živine, vina, tobaka preko rek in dolin v gore kjer so se borili njihovi bratje partizani.

Ta povezanost med borci in narodom je bila še bolj vidna v dneih vstaje: brez naglega napredovanja motoriziranih enot IV. armade bi bila ljudska vstaja nemogoča; in brez oborožene vstaje meščanov bi ne bilo mogoče napredovanje regularne vojske. Nemci niso verjeli na možnost vstaje Tržaškega ljudstva in njihov načrt, ki se je oslanjal na to verjetnost je propadel, čim so se pojavili v mestu prvi uporniki.

Pogreške nezaupanja v bojevitost Tržačanov niso imeli samo Nemci. In danes se moti, kdor ne verjame v pripravljenost Tržačanov, da branijo svoje pridobitve; o Tržačanah, o pomanjkanju vsake bojevitosti pri njih, o njihove navideznem miroljubju itd. se je že ustanovila pravilica, ki pa je že postavljena na laž. Cim je Tržačan dobil zastave in ideal za katera se izplača boriti in umreti, je bil pripravljen postati junak in s tem postaviti na laž lažljivo pravilico.

Trst ne pozna še vsega, kar so storili in kar niso storili naši Garibaldinci v osvobodilni borbi. Škoda. Gotovo bi ne bilo navdušenje te manifestacije mnogo večje, gotovo bi tudi simpatija in globoka hvaležnost s katero ljudstvo danes obkroža naše borce ne bile večje. Vendar če bi mi poznali njihove akcije iz Gorice in Mirenskega letališča iz prvih dni septembra 1943. če bi mi poznali njihove akcije na Krasu in v «Vallones» v prvih mesecih Tržaškega udarnega bataljona in nadaljne akcije v Vipavski, Soški in Baški dolini, ki jih je izvršila brigada «Trieste», če bi poznali vse boje bataljonov Garibaldi, Mazzini, Pisacane, Matteotti v Brdih ob Nadliži in Taliamentu, če bi poznali pohode in zmage brigade «Fontanot» pred Novim mestom in v Suhi Krajini, bi bila ta čustva vse bolj globoka.

Ce bi poznali komandante in komisarje teh edinic, če bi videli njihovo preteklost delavcev, uradnikov ali kmetov, če bi videli njihovo preteklost antifašistov, ki so bili radi svoje aktivnosti po zaporih v konfinciji in pregnanstvu, če bi poznali njihovo delo ustanoviteljev in voditeljev teh naših Garibaldinskih edinic, tedaj bi izgini iz naših src vsak dvom, nezaupnost in strah.

Ce bi poznali boljše naše padle borce in kako so umirali svesti si svoje dolžnosti in pomena žrtve, potem bi spremenili naša srca v jeklo istega kova. Prišel bo dan, ko bodo vse te reči znane. Oni, garibaldinci nam jih morajo povedati mi vsi pa moramo zahtevati da nam je dano, da jih spoznamo.

Med tem pa naj zadostuje nam

Brigade, kamijoni in tanki divizije Garibaldi «Natisone» na trgu «Unità»

vsem borcem in stvariteljem konstruktivnega dela, da mislimo na uspešno delo obnove, Politične osnove za zmago na tem polju obstojajo: oblast je v rokah tistih, ki so vse dali v protifašistični in proti hitlerjevski borbi. Oblast je v rokah ljudi, ki so prišli iz ljudstva, ki jim vsak hip pomaga ljudstvo in ki so vsak dan povezani z njim tudi s kontrolo. Kar je še pomankljivosti na tem polju nam ne brani, da ne bi mogli končati našega dela. Čiščenje in spreminjanje pokvarjenega in nezdravega stroja preteklosti je treba nadaljevati in postaviti nov moderen stroj, ki naj ga vodijo pošteni in pravilni ljudje.

Misliti bo treba tudi na hitro rešitev vprašanj obnove in izgradnje. Na delo kdor je voljan! Na delo kdor je dobre volje, na delo kdor je sposoben; tehniški, ljudje širokih razgledov, graditelji. Na delo, na delo! Vaša ramena moraju vzdržati to težo. Našemu ljudstvu je treba dati kruha, dela, strehe, varnost jutrišnjega dne, bodočnost za otroke. Vse to ne pride samo z nebes. Vse to si moramo ustvariti z lastnimi rokami, s svojim trudom, s

polkovnik Bločič

Borili smo se zedinjeni

Tovariši borci divizije Garibaldi, Tovariši borci mesta Trsta, Gorice in Tržiča;

Pozdravljam Vas kot vojsake Italijane, kot borce jugoslovanske armade, simbola bratstva in edinstva med narodi, simbola svobode, pozdravljam Vas Titove borce.

Pozdravljam Vas v imenu štaba in v imenu borcev IV. Armade. Dvigali smo se, borili smo se. Nismo vprašali za težave, za glad, za orožje, borili smo se za svobodo, borili smo se za srečnejšo bodočnost.

Imeli smo en cilj, borili smo se zedinjeni Italijani, Slovenci, Hrvați, Srbi, Makedonci, Crnogorci, borili so se vsi, ki so bolj ljubili svobodo nego življenje, proti nacifašizmu, vsi ujedinjili pod našim Titom.

Ko je padel Mussolini, smo z veseljem poslušali vesti o vstaji Italijanov v Trstu, o njihovih borbah, o njihovih žrtvah in o njihovih uspehih.

Enakost, bratstvo, skovano v borbah, skovano iz krvi naših najboljših sinov, to nam je najdražje in najsveteljša pridobitev naše borbe: znali jo bomo očuvati in ohraniti.

Preko tisoče švabskih in izdajalskih trupel, z borbo, smo prišli sem, kakor zavezniška zemlja in imamo tudi pravico tu ostati. To

Padovan Giovanni - Vanni

Proti reakcionarjem

V boj proti reakcionarjem.

Danes je za nas dan veselja, zakaj končno smo dosegli cilj, ki smo si ga postavili že v daljnem septembru 1943 leta: Danes je med to ljudstvo, med te hiše, med te ulice, ki nas obkrožajo končno prišel mir, tisti mir, ki so tisoč in tisoč pričakovali, kakor zaželjeno svobodo. Toda mi, Garibaldinci, se ne smemo ustaviti tukaj, kajti danes je bolj kod kdaj prej potrebnost obnove in za obnovo je potrebna borba. Borba predvsem proti tistim, ki se poskušajo vnesti med narode prepričani, nezadovoljstvo in revščino. Borba proti reakcionarjem, borba proti fašizmu, borba proti vsem tistim, ki čakajo s praznimi in neumnimi upanjem, in ki bodo čakali zaman povratek tistih, ki so uničili napredek kulture, sloge in ves svet. In za to borbo je potrebna enotnost narodov, tako na intelektualnem polju, kot na polju dela.

In to mesto, in ta pokrajina, osvobojeni z našo krvjo, morata postati točka, kjer se bo ustvarilo bratstvo narodov. Spomnimo se sedaj vseh tistih, ki so padli za svobodo Trsta in Istre.

Zivelo italijansko-slovensko bratstvo. Z dolgim vzdikljanjem je tržaško ljudstvo znova in znova dokazovalo svojo neomajno voljo, da hoče živeti novo življenje v Titovi Jugoslaviji.

Za njim je spregovoril načelnik štaba Komande mesta Trsta polkovnik Vodopivec Vladimir. V imenu OF je govoril tov. Regent Ivan, v imenu «Consiglio di liberazione Trieste» pa tov. Giovanni de Stradi. V imenu žena mesta Trsta je govorila tov.

Maria Bernetich

Tržaške matere so na vas ponosne

Garibaldinci naših slavnihih Bred! Vse tržaške žene praznujejo danes dan največjega veselja in najgloblje radosti. Po neskončnih mesecih, ko so njihova srca trepetala za usodo onih, ki so se odpeljali za trdo ter junaško pot, da bi svojemu ljudstvu zopet priborili svobodo

svojim trpljenjem. Vendar bomo vse to storili pa čeprav nas bo stalo še toliko truda in trpljenja za ljudi, ki delajo po tovarnah v lajdjedelnicah, na ladjah, po uradih, za ljudi znanosti in kulture, za žene, za starčke, za otroke. Ne za špekulante, ne za fašistične oblastnike, ne za tiste ki kujejo nove vojne, ne za oderuhe.

Začenja se nova doba. Težka toda srečna, ne v brezdelju, ampak aktivna in vesela, ne pokvarjena ampak živa, čvrsta, mogočna in svobodna.

Da jo izgradite ste poklicani vsi borci in delavci. Zivela Titova armada osvoboditeljica!

Zivela Garibaldinske brigade! Zivela povezanost vojske z ljudstvom!

Zivela italijansko-slovenska enotnost!

Zivel Trst! Ljudstvo je govornika prekinjalo z odobravalnimi vzdiklji in burnim ploskanjem. Potem je pozdravil tržaške borce Garibaldince in tržaško ljudstvo zastopnik Jugoslovanske Armade:

pravico zahtevamo kot enakopravni med enakopravnimi, pravice s krvjo priborjene, kot dolžnost proti Italijanskemu, slovenskemu in hrvaškemu narodu v Trstu, Primorju in Istri.

Tovariši Garibaldinci, spominjajte se vedno za svobodo padlih tovarišev, za boljši svet. Imejte vedno pred seboj cilje za katere ste stopili v borbo, potem jih bomo mogli ohraniti, kakor smo si jih znali priboriti.

Zivela divizija Garibaldi! Zivelo bratstvo in edinstvo s krvjo priborjeno in učvrščeno!

Zivel naš maršal Tito!

Govor polkovnika Bločiča je množica vedno prekinjala z vzdiklji IV. Armadi, osvoboditeljici Trsta in posebno je narasel val navdušenja ko je tov. polkovnik izjavil: «Naši najboljši so dali prostovoljno svoja življenja za svobodo, za svobodo italijanskega in slovenskega naroda, ker jim je bila več svoboda kot suženjsko življenje. Iz postrojenih vrst Garibaldincev in množice so se dvigali vzdiklji: «Viva Tito, viva!»

Zivahne manifestacije pa so se spet razvile, ko je v imenu vseh italijanskih borcev Titove Armade spregovoril komisar divizije «Nations» tov.

in demokracijo, jih vidijo danes zopet v Trstu ožarjene z zmago-slavnim sijem.

Matere, žene in sestre so vas videlce odhajati v temnih dneh suženjstva: a dasi je bilo njihovo srce v solzah, vas niso zadrževale, marveč so vas vzpodbujale v dolžnosti, ki vas je silila v gozdove in gore k vašim že oboroženim tovariškim.

Borba, ki ste jo izvojevali z ustrajnostjo, nadčloveškimi žrtvami, je uničila nacifašizem, največjega sovražnika svobodoljubnih narodov. Vi ste najstarejši izraz novega duha, ki prevaja Italijane Trsta in Primorja. S krvjo ste v borbah skovali vezi bratstva in solidarnosti med italijanskim in slovenskim ljudstvom. Me tržaške žene vam zatrjujemo, da bo skupno prelita kri vodila novo bodočnost našega mesta in nikoli ne bomo dopustili, da bi ta kri bila prelita zaman: tej novi bodočnosti je ime avtonomni Trst v federativni demokratični Jugoslaviji. Bodočnost, ki odpira obema tržaškima narodoma dobo miru, skupnega dela in sreče, je tisti ideal in vas je vzpodbujal v dolgi in trdi borbi do končne zmage.

Tržaške matere so na vas ponosne. Kot zastopnik tržaške mladine pa je povzel besedo tov.

Gino Piero Lieben

Mi se zavedamo novih nalog

Mi se zavedamo novih nalog. Junaški italijanski Garibaldinci Armade maršala Tita!

Vsa tržaška antifašistična mladina izraža svojo najbolj bratsko in najpriaznejšo dobrodošlico Vam, ki ste naj lepši izraz partizanskega prostovoljstva teh krajev. Z navdušenjem vas pozdravlja vse tržaško ljudstvo, kajti v vas vidi svoja najboljša sinove.

Garibaldinci! Vaši podvigi, o katerih so vsi pripovedovali in ki je njih odmev še preteko vseh meja, so zaslužno nadaljevanje slavnihih podvigov našega narodnega junačka Garibaldija. Za iste ideale svobode, bratstva in enakosti ste se borili vi, za iste ideale je toliko mladih borcev žrtvovalo svoje živ-

ljenje vedno z nasmejanim obrazom, na bojiščih, pred nacističnimi vešali, pred puškami fašističnega zatiralca, svesti si svojega plemenitega poslanstva.

To plemenito poslanstvo se je izražalo in se še vedno izraža v borbi za izkoreninjenje nacionalne mržnje, edinega vzroka vojne, puščanja in uničevanja. Vaša je zasluga, da se je italijansko-slovensko bratstvo utrdilo in se bo utrjevalo tudi v bodoče. Vi in Slovenci, ste prvi spoznali, vzljubili ste se in medsebojno spoštovali, skupno ste umrli, skupno trpeli in se borili za iste cilje. Vaša je zasluga, zasluga vaše borbe, ki je s svojim odmevom polnila vse mesto, če je bilo v Trstu v svojem glavnem brlogu zasidrani fašistični reakciji zlomljeno orožje.

Delali smo, delamo in delali bomo tudi v bodoče, da bomo med Italijani in Slovenci dokončno zgradili trden most prijateljstva in ljubezni in obračunali z mržnjo in sovraštvom. Tudi zaradi tega se veslamo vašega prihoda v naše mesto, ker v tem svetem delu nam boste pomagali zlasti vi, ki ste pridobili dragocene skušnje v dolgih letih bratskega sožitja.

S skupnimi močmi se moramo sedaj boriti proti vsakemu poizkusu nacionalizma, edinega vzroka, ponavljam, vseh bojev. Sedaj nas čaka trdo in zahtevno delo. To je predvsem vseh zank in pasti polna podtalna borba proti šovinističnim elementom reakcionarnih fašistov; te težavne borbe smo si mi popolnoma svesti, zato bomo tudi mi začeli z neloprosno strogotostjo in pravilnostjo, borbo proti sovražnikom našega ljudstva in miru. Svoj cilj smo dosegli, za ceno krvi in borbe, a dosegli. Sedaj je na nas, da to svojo zmago okrepimo in da dopovemo vsemu tržaškemu prebivalstvu kaj pomeni dejansko zaživetje končno v svobodnem in avtonomnem Trstu, združenih z demokratično federativno Jugoslavijo.

To še ni jasno vsem; mnogi so

Za narodne sovražnike ne bo kruha v novi Jugoslaviji

Iz advokatskega imenika je bilo izbrisanih 33 imen narodnih izdajalcev in sovražnikov. Predsedstvo Narodne Skupščine Srbije je sklenilo izbrisati iz seznama odvetnikov in odvetniških pripravnikov 33 advokatov, ki so sodelovali z okupatorjem in mu pomagali v borbi proti Narodno Osvobodilni Vojski. To so:

Dimitrije Ljotić, glavni organizator, ideolog, propagator in politični vodja borbe proti našem narodu, in njegovi osvobodilci. Z vsemi sredstvi je vršil politično, vojaško in ideološko propagando za čim tesnejše in intimnejše sodelovanje z okupatorjem v borbi proti bratski Sovjetski Zvezi. Ljotić je bil najmočnejši sodelavec vodilnih nacističnih krogov v Nemčiji. On je eden največjih vojnih zločincev iz vrste narodnih izdajalcev. Dragiša Vasić, eden glavnih organizatorjev in vodij borbe proti narodni vstaji. Vasić je pustil svoj poklic in na škodo interesov svojega naroda in Narodno osvobodilne borbe vojaško in politično sodeloval s sovražnikom in njegovimi pomagači, kot tak je ob priliki osvoboditve pobegnil iz naše države. Dr. Vladimir Belajčić je opustil svoj poklic in odšel v Glavni štab organizatorjev sodelovanja s sovražnikom in kasneje odšel po njegovih navodilih v inozemstvo z nalogo, da tam z lažnim prikazivanjem položaja v naši deželi onemogoči borbe naroda proti okupatorju in njegovim pomagačem.

Dr. Radoje Vukčević je sodeloval z Nemci še pred vojno in se je posebno vidno udeleževal za časa okupacije. On je osnoval za Nemce gospodarska podjetja, ki so gospodarsko izrabljala našo državo in narod. Kasneje je zapustil državo da bi širil protinardno propagando v inozemstvu.

Dr. Dioniz Godina je sodeloval z okupatorskimi oblastmi, posebno s policijo in drugimi izdajalskimi ustanovami. Dr. Zivan Lukić je imel večjaka zborovanja v notranjosti dežele v cilju popularizacije okupatorja in domačih izdajalcev. Na teh zborovanjih je pozival narod na lojalnost proti okupatorju in poveličeval izdajalca Nedelca, o čemer je tudi pisal v časopis «Novo Vreme».

Skupno z njimi so bili vrženi iz seznama odvetnikov in odvetniških pripravnikov: Dr. Slavko Barlo, Dr. Miloš Viktorović, Vojin Vojinović, Dr. Radišev Vorkapić, Dragoslav Djordjević, Dr. Mladen Šujović, Kiril Jašenko, Dr. Vekoslav Klavov, Teodor Krik, Miodrag Kusmanović, Dimitrije Lazarević, Olg Ledevod, Valentin Lohno, Miodrag Miletić, Toma Milosavljević, Dragutin Mederein, Janko Olip, Dr. Zarko Petrović, Damjan Popović, Sava Rakin, Nikola Raspopović, Dr. Mladen Radulović, Dr. Uroš Stanković, Dr. Lovre Skarelj, Milan Tomić, Vesnić,

postali žrtev vpliva redkih dejstev in incidentov prizorjenih od strani šovinističnih hujskačev, ki bi radi ribarili v kalnem, ali od strani neodgovornežev. Italijani, ki prebivajo v teh krajih bodo sodelovali pri sestavi vlade z zastopniki ki jih bodo tudi oni izbrali, medtem ko Jugoslavija ne bo več centralistična država, temveč svobodna federacija, v kateri bomo živeli v harmoniji v plodnem mirnem in konstruktivnem delu.

Rdeča zvezda, ki krasi zastave vseh narodov Jugoslavije, je skupna vez, ki nas brati v jamstvu skupnega svobodnega razvoja. Ne pozabimo na orožje ovenčano s toliko slavo, posvetimo se z dušo in telesom delu prepričevanja in razočičevanja, ki mora prinesiti harmonijo in ploden mir na to ljubljeno zemljo.

Zivelo Italijansko-slovensko bratstvo! Po dolgem vzdikljanju je za ključek vojaška godba odigrala državno in garibaldinsko himno.

12. ura je že minila. Vroče popoldansko sonce je trepetalo nad množico. Ob zvokih partizanskih pesmi se je vojska spet uredila v kolone, ki so krenile po glavnih ulicah mesta. Zopet so zabrenčali tanki in dolge kolone kamionov s težkimi topovi. Spet so se ponavljali ganljivi prizori navdušenja, ko je množica stopala ob vrstah Garibaldincev in med njimi.

Spet je tržaško ljudstvo manifestiralo za italijansko-slovensko bratstvo in izražalo hvaležnost svojim borcem, ki so s prostovoljno, težko borbo na strani jugoslovanskih Titovih junakov omogočili Trstu, da je doživel svojo novo, veliko svobodo in skupni domovini — Titovi Jugoslaviji.

V majskem soncu so se lesketala odlikovanja hrabrih borcev, in ljudstvo je gledalo s ponosom nanje.

Dr. Vlatko Maček-sodelavec okupatorja

«Politika» pričaša članek Zdravka Pečara pod gornjim naslovom, v katerem se obravnava Mačkovo stališče in njegovo zadržanje napram osvobodilni borbi naših narodov in napram Osvobodilnemu boju hrvaškega naroda. Svoje stališče proti hrvaškemu in proti vsem narodom Jugoslavije je Maček najboljše označil s podpisom Trojnega pakta skupno s Cvetkovičem 25. marca 1941.

Po zlomu Jugoslavije je Maček preko zagrebške Radio postaje in tiska pozval hrvaški narod, naj se pokori fašističnim okupatorjem in naj sodeluje v ustaši. V prvih mesecih okupacije ni mogel večji del hrvaškega naroda razumeti, da Maček in vodstvo H. S. S. zares vodi jo politiko sodelovanja z okupatorji. Medtem pa je bilo objavljeno v tisku mnogo izjav narodnih zastopnikov H. S. S., v katerih so vsi pošteni ljudi obsodili izdajalsko vodstvo H. S. S., Mačka pa očitalo, da jim je stalno zapovedoval korektno stališče napram ustašem, vstop v demobranstvo in preokoval skorajski zlom Sovjetske Zveze.

Ko je bil pod vodstvom Komunistične Partije organiziran narodni upor v Hrvaški so Maček in njegova klica začeli propagirati politiko čakanja, s katero so se skrivajli mnogi izdajalci in najskrenejši sodelavci okupatorja — Draža Mihajlović. Toda kmalu je nastal globok prepad med naprednimi borbenimi silami kmečkega ljudstva in reakcionarno klico oziroma Mačkom. Hrvați množično odhajajo v jeseni 1943 ustanovili, Izoršili bi odgovor hrvaškega naroda na izdajalsko politiko vodstva H. S. S. in Mačkovo politiko čakanja.

Na osvobodnem delu Hrvaške se je v jeseni 1943. ustanovil, Izvršilni odbor Hrvaške kmečke stranke, v katero so vstopili mnogi ugledni politiki iz H. S. S. Medtem pa je izdajalsko vodstvo H. S. S. z Mačkom na čelu nadaljevalo svojo zločinško politiko in prešlo na odkrito borbo z N. O. pokretom. Ustanovila se je Bela garda, katere naloga je obstojala v tem, da ubijajo predaja ustašem člane N. O. O. da napada partizanske kurirje, pošto in ranjence, ki so bili na okrevanju po vaseh.

Orožje in municijo so beli gardi dobavljali ustaši. Potem je isto vodstvo organiziralo roparske tolpe, ki so z rdečo zvezdo na kapi vpdale v vase in jih ropale.

Toda vsi ti poskusi so sramotno propadli. V maju 1944. leta se je vršilo na Hrvatskem tretje zasedanje Zavnoha, ki ga je Vladimir Nazor po pravici označil kot prvi narodni tabor. Sklepi III. zasedanja Zavnoha so prodrali v najbolj oddaljene kraje Hrvaške. Izdajalsko vodstvo H. S. S. z Mačkom na čelu je ostalo popolnoma osamljeno v Zagrebu. Ko je 1944 leta hitlerjevski Nemčija preživljala globoko vojaško in politično krizo in ko je Hitler zopet objavil še eno izmed svojih totalnih mobilizacij, je vodstvo H. S. S. s svojim letakom pozvalo hrvaške državljanke, naj stopijo v vrste hrvaškega domobranstva. Mačkova sramotna politika, ki jo je vodil v času osvobodilne vojne, je bila samo nadaljevanje starega Mačkovega izdajstva iz časa bivše Jugoslavije. S svojim pogledom iz Zagreba je Maček potrdil, da se popolnoma zaveda krivde, ki jo je zagrešil nad hrvaškim narodom v času njegove osvobodilne borbe.

Vojni ukaz

Po službeni potrebi

postavljam:

1.) Za komandanta I. tankovske armije generalajtnanta Petra Drapšina, dosedanega komandanta IV. armije;

2.) za komandanta II. armije generalajtnanta Ivana Gošnjaka, dosedanega komandanta Glavnega štaba Hrvatske;

3.) za komandanta III. armije generalajtnanta Peka Dapčevića, dosedanega komandanta I. armije;

4.) za komandanta V. armije generalmajorja Slavka Rodiča, dosedanega komandanta V. korpusa;

5.) za komandanta VI. armije generalmajorja Radovana Vukanovića, dosedanega komandanta II. armije.

Ta postavitev se izvrši takoj. Vrhovni komandant maršal Jugoslavije TITO

Maršal Stalin o rešitvi poljskega vprašanja

MOSKVA, 20

Moskovski radio navaja danes, da je maršal Stalin dejal:

«Obnova poljske vlade se lahko uredi samo na podlagi krimskih sklepov». Stalin je dodal, da ni mogoče noben odklon od teh sklepov.

Nato je Stalin dodal: «Mneca sem, da je mogoče rešiti poljsko vprašanje z dogovorom med zavezniki na podlagi izpolnitve sledečih pogojev: prvič, da bo poljska začasna vlada, če bo obnovljena, priznana kot jedro bodoče poljske vlade narodne enotnosti na leti način kot v Jugoslaviji, kjer je bil Narodno osvobodilni svet priznan kot jedro enotne jugoslovanske vlade. Drugič urediti, da bo kot posledica take obnove sestavljena na Poljskem taka vlada, ki bo izvrševala politiko prijateljstva s Sovjetsko Zvezo in ne politiko «zdravstvene pregraje, naperjene proti Sovjetski Zvezi. Tretjič naj se o vprašanju obnove poljske začasne vlade odloča skupno s Poljaki, ki so v sedanjem času povezani s poljskim narodom in ne brez njihovog sodelovanja. Glede aretacije šestnajstih Poljakov na čelu z znanim diverzantom generalom Okulickim je Stalin odgovoril na pismo Timesovega dopisnika sledeče:

«Inozemski tisk je priobčil poročila, da so bili nekateri Poljaki, ki so bili glasom zadnje TASS-ove ugotovitve aretirani in obtoženi, da so izvrševali diverzantske akcije v zaledju Rdeče Armade, prav za prav člani delegacije, ki je bila povabljena k pogajanjem s sovjetskimi oblastmi. Prav tako se je ugotavljalo, da so bili v tej skupini Poljakov demokratični voditelji, katerih mnenje v zadevi sestava bodoče poljske vlade bi moglo biti dragocen doprinos sestavi take vlade.

Ugotavljalo se je, da je sovjetska vlada z aretacijo omenjenih Poljakov podminirala zaupanje v ukrepe, sklenjene na Krimu in preprečila sestavo nove začasne poljske vlade. Morda boste smatrali za zaželjeno, da navedem nekaj ugotovitev o tem vprašanju, da bi se razjasnilo javno mnenje, ki je pokazalo toliko zanimanja za to vprašanje.»

Tekst Stalinovega odgovora, kot ga navaja moskovski radio:

«Nekoliko sem zakasnil s svojim odgovorom, kar pa je razumljivo za človeka, ki se bavi s toliko posli. Prvič: Aretacija šestnajstih Poljakov na Poljskem na čelu z generalom Okulickim, znanim diverzantom, ni v nobeni zvezi z vprašanjem rekonstrukcije poljske začasne vlade. Ti možje so bili aretirani glasom zakona, ki se nanaša na zavarovanje zaledja Rdeče Armade pred diverzanti analoge britanskemu zakonu o obrambi za-

ledja. Aretacijo so izvršile sovjetske vojaške oblasti skladno z dogovorom med poljsko začasno vlado in sovjetsko vojaško komando.

Drugič: Ni res, da bi bili aretirani Poljaki povabjeni, da bi se pogajali s sovjetskimi oblastmi. Sovjetske oblasti ne bodo in ne bodo vodili pogajanj z ljudmi, ki so prekršili zakon o varnosti zaledja Rdeče Armade.

Tretjič: Kar se tiče vprašanja rekonstrukcije poljske začasne vlade, je to možno rešiti samo na podlagi krimskih sklepov. Noben odklon od teh sklepov ni mogoč.

Četrtrič: Mnenja sem, da je mogoče rešiti poljsko vprašanje z dogovorom med zavezniki na podlagi izpolnitve sledečih pogojev:

a) da bo poljska začasna vlada, če bo rekonstruirana, priznana kot jedro bodoče poljske vlade po analogiji z Jugoslavijo, kjer je bil narodno osvobodilni komitet priznan kot jedro enotne jugoslovanske vlade.

b) da bo sestavljena kot posledica te rekonstrukcije na Poljskem takšna vlada, ki bo vodila politiko prijateljstva s Sovjetsko Zvezo in ne politiko «zdravstvene pregraje, naperjene proti Sovjetski Zvezi.

c) da se bo o rešitvi vprašanja rekonstrukcije poljske začasne vlade odločalo s Poljaki, ki so v tem času povezani s poljskim narodom in ne brez njih.

S spoštovanjem 18. maja 1945 Stalin s. r.

Vojne zločince in kolaboracioniste povsod doseže roka pravice

PRAGA, 20

Prosiula češka kolaboracionista Rudolf Beran, bivši voditelj agrarne stranke in ministrski podpredsednik po Münchenu in Otokar Krušny, predsednik zveze industrijcev za časa nemške okupacije sta bila aretirana kot to javlja praški radio v petek.

PARIS, 20

George Scapini, bivši vichyjski šef policije sta bila v petek pri svojem povratku iz Nemčije v Francijo aretirana. Scapini je imel dolžno skrbeti za francoske voje ujetnike v Nemčiji. Oba bosta sojena pred najvišjim sodiščem. Admirali Auphan, Abrial, Labordo in Marquis, ki so odgovorni za potopitev francoske mornarice v Tuluonu, bodo tudi sojeni pred višjim sodiščem.

BUKARESTA, 20

Romunski pravosodni minister je večer predložil vladni listi vsebujoče imena 12 fašističnih novinarjev, ki sem jim bo sodilo kot vojnim zločincem. Na čelu iste stojijo Pamfil Sikarul, predsednik bukareškega časopisa «Curentul» in Radulescu, urednik lista «Porunca vremii».

Volitve v Bolgariji

MOSKVA

Splošne in tajne volitve se bodo v kratkem vršile na Bolgarskem, so izjavili delegati strokovnih organizacij ob svojem prihodu v Moskvo. Bolgarski sindikati bodo zastopani na p. hodnji mednarodni sindikalni konferenci v Parizu. (Af)

Banket v sovjetskem poslanstvu

KAIRO

V sovjetskem poslanstvu v Kairu se je vršil večer velik sprejem na čast zmage nad hitlerjevsko Nemčijo. Sprejema so se udeležili predsednik egiptске vlade Nokrasi paša, bivši premier Nahas paša, Sirri paša, ministri za promet, pravosodje, prosvoto in socialno politiko, maršal Medhurst poveljnik letalstva na Bliznjem Vzhodu, načelnik štaba ameriških čast na Bliznjem vzhodu, diplomatski zbor, sefi vojnih misij, duhovščina, novinarji in drugi.

(Tass)

Jugoslavija podarila vso svojo hrano od UNRE Trstu!

Na včerajšnji skupščini je tržaški Osvobodilni Svet obvestil konzulto, da bo Jugoslavija tekom 15 dni v stanju da popravi porušene mostove in tako zopet vzpostavi na vseh železniških progah potrebni promet za oskrbo Trsta.

Za obnovo proizvodnje plina je potrebno popravilo tržaške plinarne, ki bo po mnenju strokovnjakov trajalo 3 mesece. Tržaški delavci pa so sklenili, da bodo po vzgledu sovjetskih stahanovcev in jugoslovanskih delavcev na obnovi opustošene zemlje popravilo izvišili v mnogo krajšem času. Komanda mesta Trst je povdarila, da so tehnične težkoče vzrok, da bo plinarne šele delala čez približno tri mesece. Za sirovine je namreč že poskrbela Komanda mesta, za zakurjenje peči pa je po mnenju strokovnjakov potrebnih po izvršenem popravilu naprav plinarne še 60 dni.

Jugoslovanska vlada je določila vsa živila, ki jih je dobila od UNRE, za oskrbo mesta Trsta. Preskrbela je tudi za 1300 glav živine iz Vojvodine za Trst ter bo koncem meseca s pomočjo velikih žrtev vojaških oblasti za dobavo kamionov prišlo v Trst za vsako osebo po pol kg zabele.

vano v skupnih žrtvah in s krvjo prelito v skupni borbi za osvoboditev od nacifašizma, je govornik povdaril, da sovražnik, dasi poražen skuša še vedno motiti mirno delo za obnovo naših narodov.

Toda mi ne bomo razorožili, ne bomo izdali idealov, za katere smo se borili, ne bomo izdali naših padlih.

Vodili bomo do dna borbo proti reakciji v korist resničnega delovnega ljudstva, in kakor smo zmagali v borbi z orožjem, tako bomo zmagali tudi v politični borbi. Svoboda, ki si jo je ta zemlja in njeno prebivalstvo priborilo s toliko krvjo, bomo branili z isto vztrajnostjo, s katero smo si jo priborili.

Dopisnik Amleto

Ilirska Bistrica pristopa k obnovi

Ilirska Bistrica urno pristopa k rednemu življenju. Njena lesna industrija, ki je bila vsled zadržkih dogodkov precej prizadeta, se znova oživlja. Redno obratujeta že dve električni žagi, trdnjaka «Tomšič» in trdnjaka «Scarpa». Prva trdnjaka, ki ni obratovala že več kot eno leto, dela že nekaj dni z velikim elanom, druga pa bo že v 8 ali 10 dneh obratovala s polno kapaciteto ter bo dala dnevno 1 vagon žaganega lesa.

Z največjo brizno se obnovlja tvornica «Fallersas». Imenovano podjetje je danes eno največjih še stojičih evropskih tvornic za izdelovanje plošč iz reformiranega lesa (Holzfaserplatten). Tvornico so gradili od 1940. leta pa do aprila 1945., ko je bilo poslopje deloma poškodovano o priliki zavezniškega bombardiranja. Nevštevilni stroje v mehanični delavnici ima tovarna sama 97 motorjev. Njena gradnja je že 1940. leta stala 28 in pol milijonov mark. K sreči je ob bombardiranju trpelo le zidovje zgradbe, medtem ko so stroji v glavnem ostali ceili. Popolnoma nepoškodovana je glavna steklarnica, sušilnica in glavna cirkularna.

Tovarna se obnavlja od 9. maja dalje. Doslej so odstranjene že vse ruševine, popravljen je stolp tovarne, ki je bil na dveh mestih močno poškodovan, streho tovarne pa so delavci popravili v petih dveh dneh. Popolnoma obnovljena je tudi že mehanična delavnica.

Poleg tega so v tovarni ostale do celja nepoškodovane velike zaloge steklene volne, smole, parafine in žveplene kisline ter drugega materiala, ki ga podjetje nujno rabi za obratovanje.

Poškodovani stroji bodo v najkrajšem času poslani na popravilo v Trst. V dveh mesecih bo tvornica že obratovala.

Ziva

Sovjetski pisatelj Trener umrl

MOSKVA

Umrli je znameniti sovjetski pisatelj Konstantin Trener. Trener je začel s svojim književnim delom mnogo njegovih novel je bilo objavljenih v različnih revijah. Njegov talent je prišel do polne veljave v letih sovjetske državne ureditve, ki je postal slaven posebno kot avtor gledaliških del. Njegova igra «Ljubov Jarovaja» je pomenila preokret v sovjetski dramaturgiji. Bila je na programu vseh sovjetskih gledališč in je skoro dve desetletji in je bila pri publiku vedno enako priljubljena. Tu di druge njegove igre so imele uspeh v najboljših sovjetskih gledališčih. Trener je bil znamenit tudi v javnem življenju. Bil je član Uprave sovjetskih pisateljev in delegat v moskovskem sovjatu.

Vlada je visoko cenila Trenevo literarno delo, bil je odlikovan z redom «Rdečega praporja dela» in oznako »zastita«; 1944. mu je bila podeljena Stalinova nagrada za njegovo delo «Ljubov Jarovaja». Svoje književno delovanje je Trener vršil vse do zadnjih dni. V letih velike domovinske vojne je napisal igro «Vojskovođa», v kateri je opisal znamenitega ruskega generala Kutuzova. Smrt Treneva je velika izguba za sovjetsko književnost.

(Tass)

Amerikanci tolčejo

Avstralske čete nadaljujejo s čiščenjem otoka Tarakan od japonskih čet. (Reuter)

Jugoslovanski poslanik v Albaniji

BEOGRAD

Z ukazom kraljevskih namestnikov je bil polkovnik Stojinac imenovan za jugoslovanskega poslanika v Albaniji.

Jugoslavija je napravila s svoje strani vse

London v nedeljo o polnoči. V Londonu se potrjuje vest, da so se jugoslovanske čete umaknile s Korške v južni Avstriji. To je zvečer diplomatski dopisnik tiskovne družbe,

TRŽAŠKA KRONIKA

Ljudsko sodišče v Trstu

21. 5. je tržaški osvobodilni svet na svoji seji sklenil osnovanje ljudskega sodišča. V ta namen je bila sklicana zvečer istega dne skupščina konzulta s sledečim dnevnim redom: 1) konzulta s sodišče za izvolitev članov sodišča; 2) predlog za odobritev dekreta o sodišču ter predhodno čitanje dekreta (odloka); 3) volitve članov sodišča; 4) predlog za odlok o postovanju komisij za čiščenje fašistov po obratih; 5) predlog protestnega telegrama generalu Alexandru zaradi njegovih nespodobnih besed na račun maršala Tita; 6) razno.

Važen je bil predvsem govor tov. Rudija Uršiča, tajnika Osvobodilnega sveta, ki je predložil navzočnim podlo delovanje nekaterih več ali manj očitno fašističnih elementov, ki iz špekulantskih razlogov ali pa s svoji reakcijskimi fašističnimi zagrnjenosti skušajo na vse načine škodovati ljudskim silam in ovirati lastni narod pri svojih naporih za obnovo po vojnem razdejnanju in za blagostanje Trsta. Ljudsko sodišče je potrebno prvič, da enkrat za vselej konča s fašisti. Ljudsko sodišče je predvsem političen organ, ki ne bo zgubljal nepotrebne časa z birokratskimi kodeksi. Za sodnike ni važno, da so rutinirani profesionalni sodniki in juristi. Važno je, da so s svojo čisto preteklostjo in dosedanjim delom dokazali, da so iskreno demokratičnega mišljenja, da so ljudje globoko predanosti ljudskemu pokretu.

Sodišče bo sodilo odgovorne fašistične zločince, ki so povzročili najrazličnejša trpljenja ljudstva. Drugič, sodilo bo vse one, ki še danes poskušajo na najrazličnejši način sabotirati napore ljudske oblasti za obnovo blagostanja. 3) Sodilo bo tudi vse one, ki poskušajo iz špekulantskih ali političnih razlogov ovirati oskobo mesta z življenjem. — Ljudstvo je dobro, toda se ne šali! — je vzkliknil tov. Uršič. Nocoje biti krivci, toda sodišče mora biti brez milosti saj tudi fašisti niso poznali milosti. Saj to sodišče je postavljeno zoper one, ki so nas že tako dolgo in nas hočejo še držati v suženjstvu; postavljeno je zoper one, ki s svojim špekulantskim skrivanjem hrane in sabotiranjem prometne krađeje kruh iz ust naših otrok.

Velečastiti g. Cančani je povdaril, da je važno hitro delovanje tribunala in je zato da bodo čimprej prišli na svobodo oni, ki so nedolžni. Dr. Narcissus Smidiken pa je povdaril pravico človeške družbe da samooobrambe napram takim izmeckom.

Predsednik dr. Zoratti je nato prečital odlok o čiščenju zavodov in obratov od fašistične golazni ter pozval delegate in člane konzulte na razpravljanje o odloku.

Po razpravi je bila enoglasno sprejeta predložena lista članov sodišča in posebej predložena osebnost predsednika. Istotako je bil enoglasno sprejet predlog o protestnem telegramu maršalu Aleksandru.

V razpravi je posebno važen povdarek tov. Marine, da lahko opravljajo funkcije članov različnih komisij tudi žene, ki so v osvobodilni borbi zadostno dokazale svojo enakopravnost. Besedno odloki bomo vsled pomanjkanja prostora prinesli v prihodnji številki. Istotako imena članov sodišča in besedilo protestnega telegrama.

Prisotni so izvolili pripravljalski odbor za organizacijo sindikata pomorščakov. Člani so: Valentih Verardo, Petronio Bertolo Giusto, Rifossa Marcello, Peeneco Carlo, Bonetta Giovanni, Giovannini Mario, Alessio Giuseppe, Miletto Carlo, Amedeo Vittorio, Biaschi Olao, Bartole Eugenio, Saina Francesco, Novelli Adele.

Prisotni so izvolili pripravljalski odbor za organizacijo sindikata pomorščakov. Člani so: Valentih Verardo, Petronio Bertolo Giusto, Rifossa Marcello, Peeneco Carlo, Bonetta Giovanni, Giovannini Mario, Alessio Giuseppe, Miletto Carlo, Amedeo Vittorio, Biaschi Olao, Bartole Eugenio, Saina Francesco, Novelli Adele.

Prisotni so izvolili pripravljalski odbor za organizacijo sindikata pomorščakov. Člani so: Valentih Verardo, Petronio Bertolo Giusto, Rifossa Marcello, Peeneco Carlo, Bonetta Giovanni, Giovannini Mario, Alessio Giuseppe, Miletto Carlo, Amedeo Vittorio, Biaschi Olao, Bartole Eugenio, Saina Francesco, Novelli Adele.

Prisotni so izvolili pripravljalski odbor za organizacijo sindikata pomorščakov. Člani so: Valentih Verardo, Petronio Bertolo Giusto, Rifossa Marcello, Peeneco Carlo, Bonetta Giovanni, Giovannini Mario, Alessio Giuseppe, Miletto Carlo, Amedeo Vittorio, Biaschi Olao, Bartole Eugenio, Saina Francesco, Novelli Adele.

Prisotni so izvolili pripravljalski odbor za organizacijo sindikata pomorščakov. Člani so: Valentih Verardo, Petronio Bertolo Giusto, Rifossa Marcello, Peeneco Carlo, Bonetta Giovanni, Giovannini Mario, Alessio Giuseppe, Miletto Carlo, Amedeo Vittorio, Biaschi Olao, Bartole Eugenio, Saina Francesco, Novelli Adele.

Prisotni so izvolili pripravljalski odbor za organizacijo sindikata pomorščakov. Člani so: Valentih Verardo, Petronio Bertolo Giusto, Rifossa Marcello, Peeneco Carlo, Bonetta Giovanni, Giovannini Mario, Alessio Giuseppe, Miletto Carlo, Amedeo Vittorio, Biaschi Olao, Bartole Eugenio, Saina Francesco, Novelli Adele.

Prisotni so izvolili pripravljalski odbor za organizacijo sindikata pomorščakov. Člani so: Valentih Verardo, Petronio Bertolo Giusto, Rifossa Marcello, Peeneco Carlo, Bonetta Giovanni, Giovannini Mario, Alessio Giuseppe, Miletto Carlo, Amedeo Vittorio, Biaschi Olao, Bartole Eugenio, Saina Francesco, Novelli Adele.

Prisotni so izvolili pripravljalski odbor za organizacijo sindikata pomorščakov. Člani so: Valentih Verardo, Petronio Bertolo Giusto, Rifossa Marcello, Peeneco Carlo, Bonetta Giovanni, Giovannini Mario, Alessio Giuseppe, Miletto Carlo, Amedeo Vittorio, Biaschi Olao, Bartole Eugenio, Saina Francesco, Novelli Adele.

Prisotni so izvolili pripravljalski odbor za organizacijo sindikata pomorščakov. Člani so: Valentih Verardo, Petronio Bertolo Giusto, Rifossa Marcello, Peeneco Carlo, Bonetta Giovanni, Giovannini Mario, Alessio Giuseppe, Miletto Carlo, Amedeo Vittorio, Biaschi Olao, Bartole Eugenio, Saina Francesco, Novelli Adele.

Prisotni so izvolili pripravljalski odbor za organizacijo sindikata pomorščakov. Člani so: Valentih Verardo, Petronio Bertolo Giusto, Rifossa Marcello, Peeneco Carlo, Bonetta Giovanni, Giovannini Mario, Alessio Giuseppe, Miletto Carlo, Amedeo Vittorio, Biaschi Olao, Bartole Eugenio, Saina Francesco, Novelli Adele.

Prisotni so izvolili pripravljalski odbor za organizacijo sindikata pomorščakov. Člani so: Valentih Verardo, Petronio Bertolo Giusto, Rifossa Marcello, Peeneco Carlo, Bonetta Giovanni, Giovannini Mario, Alessio Giuseppe, Miletto Carlo, Amedeo Vittorio, Biaschi Olao, Bartole Eugenio, Saina Francesco, Novelli Adele.

Prisotni so izvolili pripravljalski odbor za organizacijo sindikata pomorščakov. Člani so: Valentih Verardo, Petronio Bertolo Giusto, Rifossa Marcello, Peeneco Carlo, Bonetta Giovanni, Giovannini Mario, Alessio Giuseppe, Miletto Carlo, Amedeo Vittorio, Biaschi Olao, Bartole Eugenio, Saina Francesco, Novelli Adele.

Prisotni so izvolili pripravljalski odbor za organizacijo sindikata pomorščakov. Člani so: Valentih Verardo, Petronio Bertolo Giusto, Rifossa Marcello, Peeneco Carlo, Bonetta Giovanni, Giovannini Mario, Alessio Giuseppe, Miletto Carlo, Amedeo Vittorio, Biaschi Olao, Bartole Eugenio, Saina Francesco, Novelli Adele.

Prisotni so izvolili pripravljalski odbor za organizacijo sindikata pomorščakov. Člani so: Valentih Verardo, Petronio Bertolo Giusto, Rifossa Marcello, Peeneco Carlo, Bonetta Giovanni, Giovannini Mario, Alessio Giuseppe, Miletto Carlo, Amedeo Vittorio, Biaschi Olao, Bartole Eugenio, Saina Francesco, Novelli Adele.

Prisotni so izvolili pripravljalski odbor za organizacijo sindikata pomorščakov. Člani so: Valentih Verardo, Petronio Bertolo Giusto, Rifossa Marcello, Peeneco Carlo, Bonetta Giovanni, Giovannini Mario, Alessio Giuseppe, Miletto Carlo, Amedeo Vittorio, Biaschi Olao, Bartole Eugenio, Saina Francesco, Novelli Adele.

Prisotni so izvolili pripravljalski odbor za organizacijo sindikata pomorščakov. Člani so: Valentih Verardo, Petronio Bertolo Giusto, Rifossa Marcello, Peeneco Carlo, Bonetta Giovanni, Giovannini Mario, Alessio Giuseppe, Miletto Carlo, Amedeo Vittorio, Biaschi Olao, Bartole Eugenio, Saina Francesco, Novelli Adele.

Prisotni so izvolili pripravljalski odbor za organizacijo sindikata pomorščakov. Člani so: Valentih Verardo, Petronio Bertolo Giusto, Rifossa Marcello, Peeneco Carlo, Bonetta Giovanni, Giovannini Mario, Alessio Giuseppe, Miletto Carlo, Amedeo Vittorio, Biaschi Olao, Bartole Eugenio, Saina Francesco, Novelli Adele.

Pomagajte v borbi proti zločincem!

Tik pred svojim zlomom so Nemci izpustili iz zaporov na svobodo vse tržaške kriminalce. Ti sedaj skušajo nadaljevati s svojimi zločini ter se pri svojem nečednem poslu poslužujejo vseh mogočih sredstev. Cesto nastopajo tudi preoblečeni v partizane. Tako so 19. t. m. ob 9 uri zjutraj vdrl v villo dr. Ekner-Sossa na via Crispi 63 trije neznanci, izmed katerih sta bila dva oblečena v partizanske uniforme. S strel v ključavnico so odprli vrata ter odpeljali dva kamiona blaga. Odnegli so med drugim tudi razne dragocenosti ter srebrnino in zlat nakit.

Vse, ki jim je pri srcu javni red in varnost, pozivamo, da pomagajo naši ljudski oblasti v borbi proti tem zločincem. Opozarjamo vse, da odzvem blaga brez obveze dati stranki potrdilo velja le glede vojnega plena, kakor tudi glede predmetov, ki tvorijo prehod kaznivoga dejanja (n. pr. hitotapljenega blaga itd.). Glede predmetov, za katere narekujejo vojske ali druge javne potrebe da se stavijo na razpolago, je potrebno, da se organ izkaže z dovoljenjem pristojnega oblasti (Komande mesta ali Osvobodilnega sveta za Trst) ter da izda o reviziciji ustrežno potrdilo.

Pozivamo vse, pri katerih bi se zglasili ljudje, ki bi hoteli na kak drug način rekvirirati ali odzvesti blago, da jih nemudoma javijo poveljstvu Narodne zaščite ali na načelstvo sektorjev Narodne zaščite, kriminalni oddelek, ki so v I. sektorju: Via Cicerone št. 10, v II. sektorju: Villa Segre, via Università, v III. sektorju: Caserma antiaerea, via Donadoni, v IV. sektorju: S. Sabba, riziarna, ali pa na Načelstvu Narodne zaščite za mesto Trst, kriminalni oddelek, via Nizza št. 19, III. nadstropje. Vse take primere lahko javijo tudi na Javno tožilstvo, via Cicerone št. 10 oziroma v pisarnah javnega tožilstva, ki se bodo kmalu osnovala. Prav tako prijavite takoj vsak primer nepravilnega odvzema blaga z natančnim popisom storilcev. V vsakem primeru, ko bi hoteli kdo izvajati revizicijo, zahtevajte, da se legitimira.

RADIO TRST

Torek, dne 22. maja
7. Jutranja godba. 7.15 Poročila v slovensčini. 7.30 Lahka godba. 8.15 Poročila v italijansčini. 8.30 Konoc oddaje. 12. Napoved časa in lahka godba. 12.15 Poročila v slovensčini. 12.30 Ritmi in melodije, igra radijski mali orkester pod vodstvom dirigenta Erlach-a. 13.15 Poročila v italijansčini. 13.30 Karakteristična godba. 14. Konoc oddaje. 18. Objave in pozdravi. 18.10 Mladinska oddaja. 18.45 Četrta ura s Carducci-jeva. 19. Poročila v slovensčini. 19.15 Pestra glasba. 19.30 Harmonikaš, ki jih dirigira Severio Zaccutti. 20. Napoved časa in poročila v italijansčini. 20.15 Govor Maria Abram politkomisarja 24. Garibaldijske brigade «Fontana». 20.30 Koncert sopranistke Ane Šiba, pri klavirju jo spremlja g. Valdo Medicus. 21. Glasbeni govor. 21.15 Pregled slovenskega tiska. 21.30 «Lumie di Sicilia» enočanka Luigi-ja Pirandella, režiser Giulio Rolli. 22.10 Pevski zbor. 22.45 Pregled tiska v italijansčini. 23. Plesna glasba in pozdravi.

KINO

ROSSETTI, s soboto ob 18.30 bo prof. Schaffer vprizoril s pomočjo Lucije, predstavo «Orientalne fantazije». NAZIONALE, 15.30: «Zaljubljena neugnanca», C. Lombard, C. Romero. SUPERCINEMA, 15.30: «Tovarna tekas», Charlot. PILODRAMMATICO, 15: «Prva žena» (Rebecca), L. Oliver, J. Fontaine. Zadnja predstava ob 19.15. ITALIA, 15.30: «Trije kadeti», poln mladosti, Fontaine, L. Hayward. ALABARDA, 15.30: «Večna iluzija», F. Capra, J. Artur in L. Stevert. IMPERO, 15: «Odkritje», Stan Laurel in Oliver Hardy. VIALE, 15.30: «Kadar kdo Hubis», K. Hepburn in Charles Boyer. MASSIMO, 15.30: «Ponarejevalci», C. Hughes, J. Newill. ODEON, 15: «Izjem svojo ljubezen», Ginger Rogers, Fred Astaire. SAVONA, 15: «Pripravljeno za dva», B. Stanwykin, H. Marcell. MARCONI, 15: «Roža iz Rio Grandesa», J. Carol in Ridolini. AZZURRO, 15.30: «Car zapada», Smith Ballou in Lon Gebrig. RADIO, 15: «Hrabri ljudje», R. Arlen, L. Palmer. VITTORIA, 15.30: «Crni oders», J. Marion in R. Massey. Ob zaključku komične predstava Ridolini-ja. CENTRALE, 15: «Gosar-plesalec», S. Duna, C. Collins, F. Morgan. ADUA, 15: «Meja brez zakonov», J. Wayne in Buff. Bill. VENEZIA, 15: «Zločinec sem», J. Carrol. CARDUCCI, 15: «Strah z zapada», Tom Keene, Sledi Ridolini. Jutri ob 10. h velika komična matja. BELVEDERE, 15: «Gilmarterjev sin», J. Cooper in L. Gilman. ROMA, 16: «Jahanje v ranču».

Tržaški pomorščaki snujejo svoj sindikat

Dne 21.5.1945 so se sestali tržaški uslužbeni paroplovnih družb, da v množičnem sestanku pripravijo ustanovitve svojega sindikata. Sestanka se je udeležilo več sto pomorskih oficirjev, masinistov, kurjačev, natakarjev in najrazličnejših drugih uslužbencev. Njih živahno poseganje v diskusijo je zopet dokazalo, kako se Trst zaveda svoje nove demokracije in se je že s pridom poslužuje. Od govornikov je zanimiv govor tov. Pavla Destradija, ki je povdarjal, da traja tudi danes še borba med nacifašizmom in ljudskimi silami, ki se bora za dokončno uničenje naspornika. Glede novih sindikatov se je izrazil voljo, Paolo; obenem, ki ima i-kreno voljo do sedelovanja ne zapiramo vrata. Vemo, da so delavci naščev trpeli in največ doprinešili, toda ni moramo danes mobilizirati vse zornave sil ljudstva! Nismo prišli, da bi razpeli na kriz kogarkoli. Tov. Destradia poziva nato navzoče, da se s tem večje vemo lotijo dela, ker se uorajo zavodati, da imajo sedaj del v lasti in odgovornosti v svojih rokah, da ne delajo več za svoje podincev, ampak zase. Tov. Destradia

prilpoveduje nato o svojih utitih v ljubljani, kjer je bil pred kratkim in kjer je videl z gotovostjo, da se Jugoslavoani ne bore niti z najmanjši imperijalističnimi nameni. Resnično je njih geslo: smrt fašizmu - svoboda narodu. Titova vojska ni prišla z imperijalističnimi nameti, ampak da brami svojo in vseh narodov svobodo.

V nadaljnjem poteku sestanka so govorniki povdarili, da sindikat ni bodo več cepljeni po manjših kategorijah, ampak bodo delavci enega obrata neglede na siceršno kategorijo v istem sindikatu. Povdarili so razliko teh sindikatov, ki bodo skrbeli tudi za kulturni razvoj svojih članov la zares pravi zastopniki delavstva, od prejšnjih fašistov.

Prisotni so izvolili pripravljalski odbor za organizacijo sindikata pomorščakov. Člani so: Valentih Verardo, Petronio Bertolo Giusto, Rifossa Marcello, Peeneco Carlo, Bonetta Giovanni, Giovannini Mario, Alessio Giuseppe, Miletto Carlo, Amedeo Vittorio, Biaschi Olao, Bartole Eugenio, Saina Francesco, Novelli Adele.

Gostovanje gledališča Narodnega Osvobodjenja Hrvatske za Dalmacijo v Trstu

Veliki mešani pevski zbor iz Splita, ki se nahaja na svoji turneji po osvobojenem ozemlju domovine, je prispel v Trst. Včeraj zvečer je pripravil svoj prvi vokalni koncert v gledališču Giuseppe Verdi. Na programu je imel srbske, makedonske in slovenske narodne pesmi od St. Mokranjca in E. Adamiča, kakor tudi najnovejše partizanske pesmi, nastale v težki in krvavi borbi za osvobojenje Jugoslavije, od S. Bombardellija in D. Daneva. Zboru je dirigiral njihov šef, tov. kapetan Silvio Bombardelli.

Koncert je bil velik uspeh. Posamezne točke so bile silajno izvedene in mnoge pesmi so morali ponavljati. Brankovo kole je celo dvakrat. Pleskanje in navdušenje med prisotnimi je bilo zelo veliko, kar nam dokazuje, da je bil koncert res na umetniški višini.

Ta pevski zbor je eden izmed najstarejših naših partizanskih kulturno-umetniških ustanov. Bil je formiran še leta 1942. v Livnu na osvobojenem ozemlju Bosne. Ze od prvih dni je bil zbor, razen manjših preseljkov, pod organizacijskim in umetniškim vodstvom tov. kapetana Silvija Bombardellija. Skupno z njim je prešel vse najvažnejše in naravni tudi najtežje faze partizanskih bojov.

Grupa se danes nahaja res na dostojni umetniški višini in lahko sigurno zastopa našo produktivno in reprezentativno zorno glazbo. Na svoji dolgi turneji skoraj po vseh krajih naše domovine je žela vedno velike uspehe.

Sušali smo zelo discipliniran in izučen pevski zbor, ki nastopa sigurno in poje svoje skladbe na pamet, kar nam je dokazalo, da se je

bil program vedno in temeljito pripraviljen, ter znanstveno dobro proučen. Vokalizacija je bila jasna, tehnika odpiranja ust in vdihavanja zraka pa na najboljši višini. Dirigent pa je držal nit aparata sigurno in trdno v svojih rokah.

Gledališče Narodnega osvobodjenja Hrvatske za Dalmacijo bo privedlo svoje drugi vokalni koncert v soto 23. maja 1945.

Delitev krompirja

SEPRAL (bivši pokrajinski odsek za prehrano) javlja, da se bo z jutrnjem dnem 23. maja začela razdeljevanje krompirja in sicer po 1 kg na osebo za tiste osebe, ki spadajo v XI in XII skupino, proti odvzemu nakazil (buoni di prelevamento) št. 37-38 žilvske karte za razna živila, XI. izdaje.

Cena krompirja je: na debelo po 6 lir kg, na drobno pa po 7,49 kg. Razdeljevanje se bo zaključilo v soboto 26 t. m.

Menze v podjetjih

Urad za žilvske karte javlja: v teku današnjega dne morajo vsi razporedajelci racionaliziranih živil iz 11. in 13. skupine, dvigniti prva obdinska preskrbovalnem uradu sdejavljice (spezatti) za krompir. Obdinski urad bo za to odprt od 8. do 12. ure.

Interesirani bodo lahko takoj dobili nabavnico za suho solivje za prvo polovico meseca junija. Obdinski urad bo za to odprt od 8. do 12. in od 16. do 19. ure.

V sodni palači

Lepo stavbo sodne palače so bili fašisti spremenili v prostore, ki so dihali smrt. Po vseh sobah so visele na stenah slike dveh največjih zločincev kar pomni zgodovina. Ker se je v prostorih te palače izreklo proti »fibelom« in »banditom« toliko obsodb, da se očuva »novi visoki evropski red«, ki ga prinašata od »boga, izvoljenega fašizem in nacionalni socializem, pogledjmo malo, koliko poškodb je pritrpela ta palača v borbi za Trst.

Ob osmi uri in štirideset minut

Velika, dva metra visoka stojčica salonska ura v dvorani sodne palače v Trstu. Počasi naha veliko nihalo. Malo čudno je danes obnašanje sodnikov. Bledi in do smrti preplašeni tekajo iz sobe v sobo. Ne morejo verjeti, da bi oni, bledi, izčrpani in izmognjeni človeški okostnjaki, katerim so bile izraz življenja samo še tajinstveno plamenče oči, bili zmogni napadati Trst. In vendar je resnica? Srdito točejo naši na višinah, ki obkrožajo Trst. Tik tak, tik tak, opozarja ura v kotu, šteje minute oblasti, ki se ruši. Tik tak, tik tak, toče v možgane krvnikom, sodilni ste krivljenci, zato prihajajo zdaj po odgovor obsojenci. »Juris, juris na Trst«, grozeče odmeva od bližnjega pobočja. Ne vzdržijo več sodniki, bežijo iz teh dvoran. Tik tak, tik tak, toče ura za njimi, iztekel se je vaš čas, prihaja maščevanje. Prihajajo nosilci svobode, puške, bombe, zbrojevke, breni, tanki, topove imajo. Vi ste jih obsojali, ker ste v njih žepih »našli« naboj, podtaknjen od zapitega in izkvarjenega SS. ovca.

Silovita eksplozija, granata je prebila balkon in se v kotu dvorane raztresla. Mize, stoli, slike, omet iz stropa, vse je za hip zaplesalo po zraku. Ko se je dim razkahljal, glej čudo. Ura stoji nepoškodovana na mestu, niti velika šipa ni zdrobljena. Nihalo pa je obstalo, kazalec kaže točno osmo in dvajset minut. To je čas, ko so naši udeli v mesto in je sovražnik pričel obstreljevati palačo.

Soba št. 387., se je pritrjen na vratih napis: maler atelje. Celi kupi propagandnih letakov je raztresenih po tleh. Kdo ve kakšen moralno in fizično izkažen SS. »salikar« je deloval tu. Če bi sodil po številu praznih botilk vina, vermuta, konjaka, šampanjca, bi dejal, da je bil prav navadna zapita cestna baraba. Iz fotografij, ki ležijo raztresene med drugimi papirji razberemo, da je naša domneva resnična. Najbrže se mu je tu zelo mudilo, ker bi sicer takih intimnih dokumentov ne bil »pozabil«. Pa je verjel v svojo pijansko umetnost. Imel se je za nadumetnika. Saj so njegove stvari, ki jih v tem »maler ateljeju« napackal pa papir s pomočjo desetih kozarčkov raznih dražičnih pijač, javno lepili po zidovih Trsta. Zdej leži tu njegova verumtstva, zganjarska, cinzanovka umetnost, po njej pa hodijo vojaki naše Jugoslovanske armade. Trda, jeklena pošteno misleča volja našega borca je zmagala nad tevtovskoblastno in idijotsko propagando.

Cez štiristo dvoran in sob ima palača. Šipe v oknih teh prostorov so večinoma razbite, drugače pa je notrajnost skoraj nepoškodovana.

Jevgenij Petrov:

Vojaški dnevnik

Njegov bataljon pa se je bojeval na obeh straneh vasi. Nenadoma se je v vas prebila kolona nemških tankov.

Vaški trg je bil popolnoma poln nemških tankov. Nemci so predlagali kapetanu, da naj se preda. Junak pa je skupaj s svojim radiotelegrafistom odgovoril: »V ognju. Kapetan je takoj razumel kakšna nevarnost grozi njegovemu bataljonu in celi formaciji, ki se nahaja v zaledju, pa tudi fronti. V slušalko je izdal komando: — Ogenj na mene! — Orientacijska točka naj vam bo cerkveni stolp. — Bila je idealna.

Vaški trg pa je bil prepoln nemških tankov.

— Zbogom tovariši, je rekel v slušalko.

Na njega se je zrušil vihar artiljerijskega ognja. September 1941.

Duh vojne.

Dnevi in noči minevajo tukaj popolnoma neopaženo — v stalni napetosti težkega in krvavega dela. Evo, zopet se je zdanilo v

na. V dvoranah, ki gledajo na trg Oberdan je deloma pokvarjeno pohištvo, ker je nekaj izstrelkov prebilo zid in se v notrajnosti raztreslo. V krásni zborovalni dvorani z umetniškimi rezljanim stropom sta bila pritrjena na steni liktorski znak in zlati orel. Priletele je njih granata, prebila zid ravno tam, kjer sta visele znaka tiranstva. Razdrobljena ležita zdaj na tleh in naši vojaki hodijo po ostankih. Sami so sestrelili znake svoje tiranske oblasti.

Zaključek kongresa madžarske ljudske zveze v Rumaniji

BUKARESTA, 21.

Kongres madžarske ljudske zveze, ki ima preko petsto članov, je po petdnevem delu zaključil svoje delo. Na kongresu je prišla do izraza volja demokratskega madžarskega prebivalstva severne Transilvanije, za zblizanje in tesno sodelovanje z rumunskim prebivalstvom, kakor tudi volja do borbe za demokratizacijo dežele na podlagi političnih smernic demokratske koncentracijske vlade Rumunjski ministri predsednik dr. Peter Groza, minister Thoti Georgescu in Vlascu Pakasa, generalni tajnik narodno demokratske fronte Luka, glavni tajnik Arius (svet za konsolidacijo odnosov s Sovjetsko zvezo), dr Geriu so prišli iz Bukarešte, da prisostvujejo zaključku kongresa. To zaključno zborovanje je otvoril z govorom pomočnik predsednika Cluja Coeder, ki je pozdravil člane vlade z Grozo na čelu in glavnega tajnika narodno demokratske fronte Luka. Predsednik Madžarske

Hitlerjevi lopovi še vedno upajo

MOSKVA

Dopisnik za mednarodna vprašanja lista »Pravda« sporoča: Ni se še posušilo črnilo na pogodbi o brezpogojni kapitulaciji nemške armade in mornarice, ko že pričenjajo pokvarjeni vodilni krogi nemškega generalnega štaba ljub svojemu popolnemu porazu svojo igro znova. Očividno jih ne moti dejstvo, da imajo njihovi poskusi na sebi žig iz leta 1918. Nasprotno, ta žig vzbuja v njih popolnoma določena upanja. Ali ni dejstvo, da je po porazu 1918 končno uspelo nemškemu generalštabu članoviti so nemski generali zatrdili, da so bili porazu krivi »politični vzroki«. Zgovodina se penavlja. Pokvarjenci iz Hitlerjeve generalštaba sedaj zopet poskušajo pripisovati krivdo za nemški poraz in za brezpogojno kapitulacijo političnemu vodstvu Hitlerjevske polit. stranke, nikakor pa ne generalštabu. Cilj te igre je prozoren. Strategija teh ljudi, piše britanski list »Reynold-News«, obstoja v tem, da pripisujejo vso krivdo za poraz, ki so ga obževali generali, Hitlerjanski Nemčiji.

Delovanje takolimenovane Dönitzove vlade, generalov in feldmaršalov, ki so se zatekli v ujetništva, ne predstavlja nič drugega kot nadaljevanje politike, ki so jo pričeli hitlerjevski politiki v tistem momentu, ko so vsled zgodovinskih zmag Rdeče Armade uvideli, da je popoln zlom nemških oboroženih sil neizbežen.

Trenutno ustavitv odpora na zahodu in nagel beg fašističnih vodilnih krogov in zastopnikov generalštaba v ujetništvo so samo členi enega in istega izprijenega načrta. Narodni poizkus igrati banalni trik »holjevskiga strašila« spada v isto kategorijo. V Flensburgu so se porodile

narodne zveze Gyarfasa, ki je govoril za njim je dejal: »Zahvaljujoč silni in junaški rdeči armadi, njenemu velikemu voditelju, maršalu Stalinu in zavezniškim armadam pe svetovna vojna končana. Prvi dan miru je našel madžarsko narodno fronto pri intenzivnem delu. Naš kongres je pretresal vse probleme, ki jih je treba rešiti pri ustvarjanju nove demokratske Rumunije, v kateri ne bo nobene obtožbe proti kateremukoli državljanu. Potem ko je obsojil sovizim, ki skuša preprečiti bratske odnose med obema narodoma je Gyarfasa dejal: »Mi moramo imeti demokratsko Transilvanijo. Ne želimo živeti v osamljenosti. Naš cilj je sedaj rumunjsko-madžarsko bratstvo in zveza. Na področju zunanje politike si želimo zavezništva z vsemi,

Popačeni priimki

Prihajajo nam vprašanja, kaj bo s tistimi priimki, ki so jih svoj čas fašistične oblasti nasilno in proti volji njihovih nosilcev spremenili v italijansko obliko. Odgovor je preprost: popravljene bodo vse krivice, ki jih je fašizem storil našemu narodu, popravljena bo tudi ta. Trenutno je po nekem odloku AVNOJ-a vsako uradno spreminjevanje priimkov nedovoljeno, da bi se vojni zločinci ne mogli skriti pod kako drugo ime in tako ubežati zasluženi kazni. Vendar pa lahko vse prizadete osebe privatno uporabljajo svoj priimek v stari, slovenski obliki, dokler ne izide odlok, ki je v pripravi in ki bo z erim zamahom popravil, kar so zagrešili fašisti z namenom, da bi nas pokazali pred svetom drugačne kot smo v resnici.

neve iluzije med hitlerjevskimi vodilnimi krogi, ki se jim je posrežilo, da so obdržali glavo nad vodo. Tem iluzijam je treba napraviti konec. Javno mnenje in zavezniških državih vstrajno zahteva, da se takoj prenehajo sodelovanje vojaških oblasti v »Ersatz-vlado« Dönitza. Nikogar ne bo premočila cena maska Dönitza in njegove družine kot antinacistov. Grossadmiral se je razgalil s svojimi govori in povelji, ki jih je svojezas objavil. 21. julija 1944, je Dönitz kot vrhovni zapovednik nemških pomorskih sil naslovil na moriško mornarice ob priliki atentata na Hitlerjevo življenje sledeči nagovor: »Sveta jeza in brezmerni srd nas navdajata, odkar smo zvedeli za podli atentat, ki bi lahko zahteval življenje našega priljubljenega Führerja. Zakon vsega življenja naj bo: Naj se pripeti karkoli, moje načelo je brezmerna vernost Führerju.«

Dönitz je ravno tako neločljivo povezan s Hitlerjevo tolpo kot je povezan nemški generalštab in Hitlerjeva partija z nemskim imperializmom. V skladu s historičnimi sklepi krmenske konferenec voditeljev treh za vezbiških veselij, se mora enkrat za vselej imeti nemški generalštab, nacistična stranka, nacistični zakoni in ustanove se morajo zbrisati iz oblija zemlje, vsi vojni zločinci pa poklicani na pravico in čimprejšen zagovor. Izpolnitev teh sklepov zapovedovalno zahteva popoln in hiter moralni in politični pozav fašistovim odstrañitv vseh njegovih vplivov in sledov. Vojne izkušnje iz l. 1914-1918, so bile dobra lekčila ne samo za hitlerjeve temveč tudi za svobodoljubne narode sveta, ki so trdno odločeni, da popolnoma izkoristijo zgodovinske odločile krimske konferenec. (Tass)

On je vedno enak — ponoči in podnevi, poleti in v jeseni, duh sodbne vojne, to je mešanica dišav: predelane bencina, duh emodnika in saj.

Na fronti se vedno pogovarjamo z različnimi ljudmi: z rdečarmejci, s komandanti, z generali, zdravniki, soferji, avijatičarji, intendantji. Tudi oni mislijo isto kot mi vsi. Naj bo vojna še tako težka, je vendar hudo vsak dan izgubiti tovarišta in prijatelja, težko je imeti stalno zavest, da živis mogoče zadnji dan na tem svetu, ki sicer diši po dimu in bencinu, pa je vendar prekrasen. Toda občutki mržnje proti hitlerjevski Nemčiji so močnejši kakor vsi drugi. Ali se moremo čuditi, da ni zmogen nih eden od teh proslavljenih nemških asov, profesionalnih morilcev, da bi se vrgel na sovjetski avijon. Nasprotno pa se mečejo na nemške bombnike čisto navadni sovjetski avijatičarji lovci.

Sovjetska avijacija toče sedaj na zapadni fronti sovražnika v zraku, čeravno so Nemci prve tedne vojne razširili, veat, da je uničena. Obhodil sem skoraj vso fronto, povsod sem našel isto sliko.

Prvi preokret v tej vojni — Nemci so bili prisiljeni, da se deloma usuknejo v obrambo. Nemška iz-

Sestanek bolgarskih strokovnih zvez

Konzorcij časopisa »Trud« je 19. maja organiziral sestanek predstavnikov sovjetskega in tujeja ista. Predstavniki združenih bolgarskih strokovnih zvez, na čelu z glavnim tajnikom bolgarskih združenih delavskih strokovnih zvez Jurijem Tankov-om, so zastopali zvezo tekstilnih delavcev, železničarjev rudarjev; soferjev, arhitektov i. dr. To odposlanstvo ki se je mudilo v Sovjetski zvezi dva tedna, se proučevalo delovanje sovjetskih strokovnih zvez in življenske pogoje tovarniških delavcev. Obiskalo je Leningrad. Cankov je na kratko označil organizacijo in delovanje združenih delavskih strokovnih zvez. Več kot dvajset let, je dejal Cankov, bolgarsko delovno ljudstvo ni imelo civilnih in političnih pravic, vendar pa ni omagalo pod jarmom reakcije in ni nikoli prenehalo z bojem za obrambo svojih pravic. Njih boj je postal posebno silovit od l. 1941., ko je hitlerjevska Nemčija izdajalsko napadla Sovjetsko zvezo in ko je Bolgarska zaradi napak svojih vladajočih krogov postala izhodnišče nemško-fašističnega napada proti ruskemu narodu-osvoboditelju Bolgarov. V tem času so bolgarski rodoljubi z vsemi sredstvi krepko delovali proti hitlerjevskim okupatorjem in njihovim pomočnikom po Bolgariji. Množične sabotaže so se začele pri železnici, v industriji in poljedelstvu. V boju so se združili delavci, kmetje, razumniki in najodličnejši predstavniki bolgarske armade. Partizanski pokret je dobival vedno večji obseg. Preko 42.000 oseb se je pridružilo partizanski oddelkom, preko 220.000 bolgarskih patriotov je dejansko podpiralo partizane in jim dobavljalo živila; jih skrivalo pred zasledovanjem policije in orožništva in izpopolnjevalo partizanske vrste; v septembru l. 1944, potem ko je Rdeča armada razbila nemške posadke na Balkanu, je prišla do oblasti demokratična vlada rodoljubne fronte. Naš narod je globoko hvaležen osvobodilni Rdeči armadi. Prav tako pe hvaležen armadam združenih narodov.

Z 9. septembrom so začele nastajati strokovne zveze tako v tovarnah kot v drugih zavodih Bolgarske, ustvarjajoč s tem podlago združenih delavskih strokovnih zvez. 16. marca 1945; je bil sklican v Sofiji prvi kongres bolgarskih strokovnih zvez. Delegati na tem kongresu so bili izbrani na najbolj demokratičnem način iz vseh tovarnih in obratov dežele. Kongres je potrdil statut in opredelil naloge organizacij strokovnih zvez, odločil se je, da brez počitka nadaljeval boje proti ostankom fašizma v deželi. Podal je tudi mere za izboljšanje gnotnega in kulturnega položaja delovnega ljudstva, kakor tudi smernice za gospodarsko obnavo dežele. Točasno znaša število vpisanih članov pri bolgarskih strokovnih zvezah več kot 350.000, kar odgovarja več kot tretini vseh bolgarskih delavcev in nameščencev. To je velik uspeh, nikdar prej, niti pod fašističnimi diktatorji niso imele združene bolgarske strokovne organizacije tako veliko število vpisanih delavcev in nameščencev.

Spoznanje aktivista Janeza

Aktivist Janez je hodil že tretji dan. Pot mu ni bila predloga in krvavi žulji na podplatih ga niso motili. Z vedrinji mislimi je šel dalje in dalje po pravkar osvoojenem ozemlju na novo službeno mesto. Vnepol porušeni vasi se je malo odpočil. Razbitine in pogorišča so ga spominile dolgotrajne a preživljelne borbe. Toľiko doživeti, toľiko

Gledališče »G. Verdi«

Danes zvečer ob 17.30 se bo vršila predstava Verdijeve opere »Rigoletto«. Izgrali bodo: Cesare Bardelli, Alda Noni (Gilda), Rodolfo Moraro (Mantovanski vojvoda), Nevia Predonzani (Magdalena), Mario Tommasini in drugi. Dirigent Giuseppe Antonicelli.

»Primorski dnevnik«

Od 22. V. se prevzemajo oglasi, objave, osmrtnice itd v pisarni uprave »Primorskega dnevnika«, Piazza Goldoni n. 1.

Za tiskovni sklad

Od kurzistov Partijske šole smo prejeli za naš tiskovni sklad Lir 100. Tiskovni sklad znaša Lir 1163.

groznih, strašnih pa tudi veselih in prijetnih dogodkov je izpolnjevalo ta del njegovega življenja. In sedaj ta smagoslavni pohod četrte jugoslovanske armade! Kaj naj bi se hotel več vsakdo, ki mu pe napredek sveta kolikokraj pri srcu? Pohod k soncu, svodobi — zlom mravnjštva in nazadnjaštva.

Kot ptica lahko so mu letete misli iz kraja v kraj, iz dneva v dan o preteklosti, od ljudi do ljudi, ki jih je v teh letih spoznal. Z grenkobo se je spomnil očeta, matere, žene in sestre, otroka ter vseh svojih najbližnjih, za katere že dolge mesece ni vedel ali so sploh pri življenju; če jih morda izdajalci in okupatorji niso pobili ali odgnali. Le bežno se je spomnil, da je nekdo imel tudi nekaj imetja. Razneseno so mu ga Nemci. Kar si je pridobil pozneje, so mu pokradli italijanski fašisti, nato izdajalci in zopet Nemci. Ne bi mogel prestei kaj in kolikokrat so ga oropali. V taki vojni, kot je bila ta, to še ni najhujše. Mnoge njegovih znancev je izgubilo večplastna življenja.

Cas se je nagibal k večeru in Janez je je komaj, komaj hodil. Truden, lačen in žejen se je privlekel v mestece, ki ga je naša vojska pred dnevom osvobodila. Aktivistu je poskočilo srce, ko je ugledal lepe hiše in cvetoče vrtove pred njimi. Sklenil je, da bo tu prenočil in naslednjega dne nadaljeval pot. Ob vodnjaku je opazil debelušasto žensko in stopil k njej.

»Zdravo, tovarišica! Kako je kaj? Bi mi povedali, kje je vaš krajevni odbor?« je vprašal.

Namesto odgovora je ženska zajokala, tako mlo zajokala, da se je Janezovo gorja in bolečin vajeno junaško srce stisnilo od sočutja. Komaj se je obvladal in vprašal:

»Kaj se vam zgodilo, tovarišica?«

»Oh, kolo, moje kolo«, je htele. Janez ni mogel razumeti, kaj naj to pomeni. Počakal je, da se je malo pomirila, nato je zopet obzirno vprašal:

»Kaj se je zgodilo? Kakšno kolo? Povejte mi! Morda bi vam lahko pomagal.«

Pri teh besedah je dvignila glavo in iz vse duše ji je privrelo kot olajšanje:

»Res, morda bi mi lahko pomagal. Pomislite, vaši so mi vzeli kolo. Vso vojno sem ga skrivala pred Nemci, Italijani in domobranci, sedaj sem ga pa izgubila. Poiščite ga, prosim, in vernite mi ga!«

»Ali ste se kaj drugače izgubili v tej vojni, ali ste še drugega izgubili za našo osvoboditev Slovencev?« je vprašal.

»Ne, ne! Sedaj so mi vzeli kolo, oh moje kolo! Kako se bom sedaj vozila na izprehod!«

Jok jo je zviljal in stresal. Janez je brez besed odšel. Obogatil se je s spoznanjem, da se dolga borba nekaterih, a zelo redkih, ni niti do taknila.

Trubar

»Primorski dnevnik«

Od 22. V. se prevzemajo oglasi, objave, osmrtnice itd v pisarni uprave »Primorskega dnevnika«, Piazza Goldoni n. 1.

Za tiskovni sklad

Od kurzistov Partijske šole smo prejeli za naš tiskovni sklad Lir 100. Tiskovni sklad znaša Lir 1163.

Prihod štafete v Zagreb

ZAGREB

Danes ob 6 popoldne bo pritekla v Zagreb na Jelačić trg štafeta tekačev, ki nosijo pozdrave iz vseh krajev naše domovine.

Prva štafeta nosi pozdrav iz Dubrovnika preko Splita.

Druga štafeta nosi pozdrav iz Čakovca preko Varaždina.

Tretja štafeta nosi pozdrav iz Istre in Slov. Primorja preko Karlovca.

Četrta štafeta nosi pozdrav iz Trsta in Ljubljane.

Tekeči iz Zagreba in iz vseh krajev Hrvatske se bodo pridružili štafetam, ki nosijo pozdrave v Beograd.

Objava

Vsi uslužbenci, osrednjega ravnateljstva Združenih Jadranskih ladjedelnice (CRDA), ki so bili odsotni do 1. maja in niso še začeli z delom so povabljeni, da se javijo gori omenjenemu ravnateljstvu do 25. t. m. V nasprotnem slučaju bodo smatrani za odpoklicane.

Kdor se bo javil po določenem roku bo moral predložiti dokumente, ki opraviljujejo njegovo odsotnost. Tisti pa, ki so se oddaljili z dovoljenjem bodo sprejeli na dom ukaz kdaj naj se vrnejo na delo.

OGLAS

Kupimo kitaro, violino, saxofon, prvovrstno, dobro ohranjeno ne glede na ceno. Ponudbe na: Propagandni odesk pri štabu II. brigade Narodne Obrambe, Trst, Tiaz za Oberdan.

Poizvedbe

Od 24. septembra 1944 nimamo več poročil o Albinu Maš in Juriju Sauli, ki sta se nahajala v Sestjani. Kdor bi kaj vedel o njih je naprosen, da javi v Buffet Maše - Via Carlo Ghega 9 ali pa telefonira na št. 33-88 ali pa 26277.

Kdor ima novice o Vigliju Micoli, ki je bil dne 2. oktobra 1944 odpeljan v taborišče Buchenwald in o Luciju Micoli, ki se je nahajal v Maduriji naj sporoči družini Micoli, Via Galleria 6 Trst.

Kdor ima vesti o Armandu Loigo, ki je bil interniran v taborišču Radkeburg je naprosen, da to sporoči njegove mu bratu Guido Loigo, Via Commerciale 90 Trst.

Kdor ima vesti o Malji Ziberna, ki je bila že zaprta v Koroneju in je bila odpeljana v Nemčijo je naprosen, da to sporoči družini Ziberna, Strada di Fiume Trst.

Kdor ima vesti o Brunu Harauer, ki je šel v partizane v septembru 1943 je naprosen, da sporoči njegovi materi Albin, Piazza Impero 7.

Kdor bi kaj vedel o usodi dijaka Pavla Cunje, ki je bil deportiran v Nemčijo 28. novembra naj javi njegovemu očetu, na ime Karle Cunja, ulica Guido Corsi (Blizu evangelijske cerkve).

Mali oglasi

Išče se pisarniška moč s prefektnim znanjem itijansšine, slovensčine in strojepisja.

Iščemo perfektnega in dobrega organizatorja, večkega v davčnih zadevah in računovodstvu.

Interesenti naj se javijo v Ljudskem domu (Casa del popolo) II. nadstropje, soba 136.

vo, ko pojasnuje svojo odločitev za predajo. Očividno so jih Nemci poslali na drugo mesto. Danes ni bilo tankov in Hans Dobat se je moral vojskovati brez njih.

— Kdo je že kdaj kaj takega videl — vojskovanje brez tankov — je govoril malodušno, kakor kakšen farmar. Ce nam ne morejo dati tankov in nas hraniti kakor ljudi, zakaj je začel potem Hitler sploh vojno!

Nad našimi glavami se je zališal ropot motorja. Hans Dobat se je stresel in sklonil glavo. Ko pa je zapazil na krilih rdeče zvezdice, se je hitro umiril.

Pripovedovalci so nam, da je sovjetska avijacija uničena, vendar mi nismo tega verjeli — pripoveduje. Poskušal se mi je prikupiti.

Potem je govoril to, kar govorijo skoraj vsi pjetniki. Nastopila je jesen. Tudi zima bo hitro tukaj. Vojkskoraj vsi ujetniki. Nastopila je jetenje. Po črle tedne se mora ležati v jarkih in ne smeš pomoliti ven niti glave, sovjetska artilerija ti greni življenje. Tako se ne more vojskovati. Pravi, da so tudi Nemci ljudje, kakor drugi in da so vojske krivi nemški »voditelji«.

Povem mu o sovjetsko angleški pogodbi in o sestanku Churchill-Roosevelt.

(Dalje prihodnje)